

BELİREN YETİŞKİNLİKTE ROMANTİK YAKINLIĞI KİM BAŞLATABİLİR? KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE KİMLİK STATÜLERİ

Leyla ERCAN^[*]
Ali ERYILMAZ^[**]

Özet

Amaç: Bu çalışmada amaç, beliren yetişkinlikte romantik yakınlığı başlatma ile cinsiyet, kişilik özellikleri ve kimlik statüleri arasındaki ilişkileri incelemektir.

Yöntem: Bu araştırma, 19-25 yaşları arasındaki üniversite öğrencilerinden oluşan 240 beliren yetişkin yer almıştır. Çalışmada, romantik yakınlığı başlatma ile kişilik özellikleri, cinsiyet ve kimlik statüleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Çalışmada Romantik Yakınlığı Başlatma Belirleyicileri Ölçeği, Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve Kimlik Statüleri Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde t-testi ve basit regresyon analizi yönteminden faydalanılmıştır.

Bulgular: Yapılan analizlerin sonucuna göre, romantik yakınlığı başlatma konusunda cinsiyete dayalı fark bulunmuştur. Duygusal açıdan dengesizlik, dışa dönüklük, deneyime açıklık kişilik özelliklerinin ve ipotekli kimlik statüsüne sahip olmanın romantik yakınlığı başlatma ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Sonuç: Beliren yetişkinlikte romantik yakınlığı başlatmada cinsiyet, kişilik özellikleri ve kimlik statüleri önemlidir. Bulgular, beliren yetişkinlik dönemi, kültürel yapı, toplumsal cinsiyet ve kişilik özellikleri bağlamında tartışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Beliren Yetişkinlik, Romantik Yakınlık, Kişilik, Kimlik

^[*] Yrd. Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

^[**] Doç. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Who Can Initiate a Romantic Intimacy in the Period of Emerging Adulthood? Personality Traits and Identity Status

Abstract

Objective: This study examines the relationship between starting romantic intimacy, personality traits, gender, and identity status.

Method: There are two sub-studies in this study. In this study, there are 240 participants. Participants are university students. Adjective Based Personality Test, EOM-EIS (Extended Version of Objective Measure of Ego Identity) Scale and Markers of Starting Romantic Intimacy Scale are used. In the study, t-test was used to determine whether or not gender plays a significant role in initiating a romantic intimate relationship, and also basic regression analysis was employed to uncover the interaction between initiating a romantic intimate relationship and certain personality traits.

Results: It is found that there is gender difference on starting romantic intimacy. Regression analysis shows that Extraversion, Neuroticism, Openness, and also Identity Foreclose are the most important factors for starting romantic intimacy.

Conclusion: The findings of the study suggest that there is a statistically significant relationship between starting romantic intimacy, gender, personality traits and identity status. Results were found parallel with the literature, and also are discussed with respect to emerging adulthood, gender, personality traits and cultural factors.

Keywords: Emerging Adulthood, Romantic Relationship, Personality, Identity

1. GİRİŞ

Son yarım yüzyılda ortalama 18-25 yaşlar arasındaki bireylerin ve hatta yetişkinlerin rollerinde de değişiklikler olmaya başlamıştır (Arnett 2000; 2004). Bu son yarım yüzyıldaki değişiklikler, ortalama 18-25 yaşlar arasındaki bireylerin gelişmelerinin doğasını da değiştirmiştir (Arnett 2000; 2003; 2004). Çünkü evlilik, ana-baba olma, eğitimi tamamlama ve kendine ait bir evde yaşama, yirmili yaşların sonuna doğru ilerlemiştir. 18-25 yaşları arasındaki bireylerin yetişkin yaşamlarına girdiklerine ve yetişkinlik rollerini üstlendiklerine ilişkin kesin kanıtlar da bulunmamaktadır (Arnett 1994; 2000; 2004). Bu yaşlardaki bireylerin özelliklerinde çok büyük farklılıklar göze çarpmaktadır (Arnett 1997; 1998; 2000; 2003; 2004; Casper ve Bianchi 2002). Bu farklılıklardan dolayı, bu dönem, gençlik ya da yetişkinlik dönemi olmaksızın “beliren yetişkinlik dönemi (emerging adulthood)” (Arnett 2000) olarak ortaya atılmıştır. Türkiye’de de beliren yetişkinlik ve beliren yetişkinlere yönelik çalışmalar bulunmaktadır (Atak 2005;2006; Atak ve Çok 2007). Yapılan bu çalışmaların sonucunda, Türkiye’de beliren yetişkinlik döneminin 19-26 yaş sınırları arasında yaşandığı bulunmuştur.

Kimlik oluşturma süreci, yaşamdaki pek çok alanda denemeleri ve karar vermeleri içermektedir (Arnett 2000; 2004). Özellikle aşk, iş ve dünya görüşü alanındaki deneme ve karar verme süreçleri ergenlikte başlamakla birlikte, beliren yetişkinlik döneminde belirginleşmektedir. Örneğin; ergenlikte flört ilişkileri tam bir ilişki niteliğinde değildir ve bir iki hafta, ya da bir iki ay sürer. Beliren yetişkinlikte aşk, kişi için çok daha önemlidir. Kişi bu dönemde aşka daha büyük anlamlar yükler. Ergenlikte “çıkma” (dating) gruplarda (örneğin, danslar, toplantılar ve partiler) gerçekleşir. Beliren yetişkinlerin çıkmaları ise, çift olma şeklindedir ve daha çok fiziksel ve duygusal yakınlığı içermektedir. Hatta beliren yetişkinlik dönemindeki çıkma, cinsel ilişkilerle de sonuçlanmaktadır. Ergenlikte flört ilişkilerinde ergen tarafından, “ben burada ve şimdi kiminle olmaktan mutlu olurum?” sorusuna cevap aranırken; beliren yetişkinlerde “yaşamımı nasıl bir eşle geçirmeyi düşünüyorum?” sorusuna cevap arama şeklindedir. Toplumda ve ilişkiler ağı içinde beliren yetişkinler, karşılarındaki insanda hem kendilerini çeken nitelikleri, hem de kendilerine tatsız ve can sıkıcı gelen nitelikleri öğrenirler. Ayrıca, kendilerini daha yakından tanımak isteyenlerin onları nasıl değerlendirdiklerini de görürler. Beliren yetişkinler, böylece aşk konusunda denemeler yaparak bu alanda başarılı bir kimliğe ulaşırlar. Kısacası, ergenlerin ve beliren yetişkinlerin aşka bakış açılarının farklı olduğu ifade edilebilir.

Beliren yetişkinlikte kimlik keşfinin bir uzantısı olarak, yakın ilişkiler ve romantik yakınlık konusu ele alınabilir. Bu bağlamda romantik ilişkilere, ana-baba

ve çocuk arasında gerçekleşen ilişkilere ve arkadaşlık ilişkilerinin tümüne “yakın ilişkiler” denilmektedir (Prager 1995). Bu ilişkileri birbirinden ayıran temel nokta, ilişkinin niteliğine bağlı olarak yakınlık etkileşimlerinin farklılık göstermesidir. Görüldüğü gibi, romantik ilişki, yakın ilişkilerin önemli bir ögesidir. Bu noktada, romantik ilişkilerin özellikleri ele alınabilir. Hatfield’e göre (1988), romantik ilişkiye sahip bireyler, bilişsel, duygusal ve davranışsal özellikler sergilerler. Bu özelliklere dayalı olarak, Moss ve Schwebell (1993), romantik ilişkileri bağlanma, duygusal yakınlık, bilişsel yakınlık, fiziksel yakınlık ve karşılıklılık olmak üzere beş faktörle açıklarlar. Sternberg (1986; 1988) ise, aşkın yakınlık, tutku ve bağlanma olmak üzere üç önemli ögesi olduğunu belirtmektedir.

Romantik yakınlığı sürdürübilmenin kimlik keşfini gerçekleştirmenin ve başarılı bir kimliğe ulaşmanın yolu, romantik yakınlığı başlatabilmektir (Arnet, 2000). Literatüre bakıldığında, romantik ilişkilerin bir süreç olarak ele alındığı görülür. Bu sürecin sürdürülmesindeki ve sonlandırılmasındaki faktörlere ilişkin literatürde bilgilerin ve bulguların olduğu görülmektedir (Sternberg 1986; 1988; 1999). Romantik yakınlığı başlatmak da bu sürecin bir ögesidir. Başlatmaya ilişkin belirleyicileri ortaya koymak gerekir. Bu konuda, henüz çalışmaların yeni olduğu görülür. Yapılan çalışmalara bakıldığında beliren yetişkinler için, romantik yakınlığı başlatmanın beş önemli belirleyicisi olduğu sonucuna varılmıştır (Eryılmaz ve Atak 2007b; 2009). Kendilik algısı, kendilik bilgisi, davranışsal yakınlık, bilişsel ve duygusal yakınlık ve romantik sözelleştirme anılan belirleyicilerdendir. Bu belirleyiciler kısaca ele alınabilir. Bu bağlamda kendilik algısı, sempatiklik, çekicilik ve akıllılık gibi kişisel yeterliliklere ilişkin değerlendirmeleri içermektedir. Davranışsal yakınlık, ilgi duyulan kişiyle zaman geçirme, kişinin telefon numarasını alma gibi davranışsal öğeler içermektedir. Duygusal ve bilişsel yakınlık, bakış açısı almayı, diğerini düşünmeyi ve duyguları içermektedir. Kendilik bilgisi, dürüstlüğü, başkalarının duygularına ve düşüncelerine saygılı olmayı içermektedir. Romantik sözelleştirme ise, şiir yazmak, anlamlı sözler söylemek gibi faktörleri içinde barındırır. (Eryılmaz ve Atak 2007b; 2009).

Romantik yakınlığı başlatma ile ilgili çalışmaların tarihi oldukça yenidir. Türkiye’de romantik yakınlığı başlatma konusunda erkeklerin algılanan kontrol düzeylerinin kadınlara oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur (Eryılmaz 2004; 2006). Romantik yakınlığın belirleyicilerini kullanma açısından cinsiyete dayalı farklılıklar da bulunmuştur. Bu bağlamda erkekler, daha çok romantik sözelleştirmeyi, duygusal ve bilişsel yakınlığı; kadınlar ise, kendilik algısını ve kendilik bilgisini kullanmaktadırlar. Davranışsal yakınlık açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (Eryılmaz ve Atak 2009). Bir başka çalışmada, güvenli bağlanma

stiline ve erkeksi ile androjen toplumsal cinsiyet rollerine sahip olanların romantik yakınlığı daha rahat başlattıkları sonucuna varılmıştır (Eryılmaz ve İlhan 2009).

Beliren yetişkinlerin romantik ilişkilerini etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Kimlik statüleri de bu faktörlerden biridir (Arnet 2000). Erikson'a (1968) göre, kimliğin ve yakınlığın gelişimi genç yetişkinler için anahtar konulardandır. Erikson'a (1968) göre kimlik, çocukluktan yetişkinliğe geçmeyi temsil eden değişim ve farklılaşma süreci olarak tanımlanmaktadır. Yakınlık konusunun temelleri, psiko-sosyal gelişim kuramına dayanmaktadır. Yakınlık, ego kimliğinin diğerleriyle ilişkili olma kapasitesi olarak ele alınmaktadır. Yakınlık, egodan kaynaklanır ve diğerleriyle ilişki içinde gelişir. Yakınlık, ego gelişimi olarak da değerlendirilmektedir. Bu bağlamda Marcia, Erikson'un kimlik kazanımına karşı dağılık kimlik ikilemini incelemiş ve bunalımlara yönelik tutumlara ve sosyal rol belirlemelerine göre ergenin karşılaştığı ya da karşılaşacağı "araştırma" ve "karar verme" düzeyine dayalı dört kimlik statüsü tanımlamıştır. Marcia'ya göre (2002), ego kimliğinin oluşmasında meslek ya da eş seçimi gibi temel kimlik alanlarıyla ilgili güçlü bir adanmışlık söz konusudur. Kimlik oluşturma görevi, bir irdeleme, sorgulama ve karar verme sürecini gerektirir. Araştırma boyutu, ergenin seçenekleri tanımaya, cevaplar aramaya çalışmasını içerir. Karar boyutu ise, davranışı yönlendiren anlamlı bir tercihtir. Ergenin ideolojik ve kişilerarası alanlarda seçenekleri araştırması ve karar vermesi, kimlik gelişimini sağlamaktadır. İdeolojik alanda dinî inançlar, politik seçimler, meslek seçimi, felsefi yaşam biçimi yer alır. Kişilerarası alanda ise arkadaşlık, flört, cinsiyet rolü ve serbest zaman uğraşısı gibi alanlar yer almaktadır (Marcia 2002).

Marcia (1989;1994), ideoloji alanını, kişilerarası alanı, bağlanma ve seçenekleri araştırma süreçlerini göz önüne alarak dört kimlik statüsü belirlemiştir. Dağılık kimlik statüsünde bireyler, gelişigüzel araştırmalar yaparlar; ancak herhangi bir bağlanmada bulunmazlar. Dağılık kimlik statüsündeki bireyler, meslek seçimi, dinî inanç ya da politik görüş konularında kişisel bir bağlanma yapmamışlardır. Askıya alınmış-moratoryum kimlik statüsündeki bireyler, seçenekleri araştırırlar, denemelerde bulunurlar; ancak kalıcı herhangi bir bağlanma yapmazlar. Bu bireyler, sürekli yeni rolleri denerler. Başarılı kimlik statüsündeki bireyler, etkin olarak araştırma sürecini yaşayıp çeşitli rolleri deneyerek bağlanmalar oluştururlar. İpotekli kimlik statüsündeki bireyler, herhangi bir araştırma yapmadan bağlanırlar. Bu statüdeki bireyler, anne-baba, akraba ya da diğer önemli kişilerin beklentilerine göre kimliklerini oluştururlar (Marcia 1989;1994).

Uzun süredir kimliğin beliren yetişkinlik döneminde değil, ergenlik döneminde oluştuğuna inanılmaktadır. Erikson (1968), ergenlik döneminde kimlik kazanmaya

karşı rol kargaşası olarak adlandırılan bir gelişim özelliği tanımlamıştır. Ergenliğin 10-18 yaş dönemlerini kapsadığı varsayılırsa, kimlik gelişimi bu dönemde ele alınmamalı; ergenlikte gelişim henüz tamamlanmadığı için kimlik konusu, 18-25 yaş döneminde ele alınmalıdır (Arnett, 2000; 2004). Araştırmalar, gelişim psikolojisinde “kimlik” konusu için çalışma yılının liseden sonra olması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, son dönemde Avrupa ve Amerika’daki bazı gelişim psikologları, kimlik konusuna yönelik çalışmalarını beliren yetişkinlik dönemine odaklanarak gerçekleştirmeye başlamışlardır.

Beliren yetişkinlik döneminde, kimliğin damgasını vurduğu alanlardan biri aşk alanı ya da romantik ilişkiler alanıdır (Arnet 2000). Literatürde romantik yakınlığı başlatma ile kimlik statüleri arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmaların olmadığı görülmektedir. Tüm bunların yanında, ilişkilerin farklı aşamalarında yakınlık ve kimlik statüleri arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalar bulunmaktadır. Yapılan çalışmalarda, kimlik gelişiminin ilerlemesiyle birlikte bireylerin yakınlık kurmalarında da artış olduğu sonucuna varılmıştır. Kimlik statülerinden başarılı kimlik statüsüne sahip olmak, aynı zamanda yakın ilişkileri başarılı bir şekilde sürdürme anlamına da gelmektedir. Dağınık kimlik statüsüne sahip olmak, yakınlık kurmada başarısız olmak anlamına gelmektedir (Adams ve Archer 1994; Bartle-Haring ve Strimple 1996; Craig-Bray Adams ve Dobson 1988; Lacombe ve Gay 1998). Bu çalışmada, kimlik statüleri ile romantik yakınlığı başlatma arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Literatürde, beliren yetişkinlerin romantik yakınlıkları başlatmalarında etkili olan faktörlere ilişkin birtakım kuramsal açıklamalar yer almaktadır. Kişilik de bu faktörlerden biridir. Kişilik, bireyleri birbirinden ayırt eden özellikler bütünüdür. Bireyleri birbirinden ayırt eden özellikleri düşününce, sayısız özellikler akla gelebilir. Bu sayısız özellikleri beş faktörde toplayan ve pek çok kültürde incelenen yaklaşım, beş faktör modelidir. McCrea ve Costa (1999; 2003) beş faktörü; dışa dönüklük, sorumluluk, deneyime açıklık, duygusal dengesizlik ve yumuşak başlılık özelliklerinin oluşturduğunu belirtmektedirler.

Bireyin deneyimlerine rengini veren ve bireyin sürekli yanında taşıdığı şey, onun kişiliğidir. Bu bağlamda kişilik özelliklerinin romantik ilişkilerdeki yerini görmek anlamlı olabilir. Literatürde romantik yakınlık ile kişilik arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalar bulunmaktadır. Yapılan çalışmalarda daha çok beş faktörlü kişilik modeli ile ilişki doyumuna (Karney ve Bradbury 1995; Kwan, Bond ve Singelis 1997) ve ilişki kalitesine (White Hendrick ve Hendrick 2004) bakılmıştır. Özellikle ilişki doyumunu ile dışa dönüklük ve yumuşak başlılık olumlu olarak;

duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık ise, olumsuz olarak ilişkili bulunmuştur (White Hendrick ve Hendrick 2004).

Romantik ilişkiler bir bütünlük kapsamında ele alınmalıdır. Sternberg'e göre (1986; 1999), bu bütünlük içerisinde yer alan ilişkinin sürdürülmesine ve sonlandırılmasına yönelik olarak literatürde oldukça çok bilgi bulunmaktadır. Romantik yakınlığı başlatma da, ilişki sürecinin belki de en önemli ögesidir. Kişilik özelliklerinin ve kimlik statülerinin romantik ilişkiyi başlatmadaki yerini görmek, literatüre katkı sağlayabilir. Tüm bunlara ek olarak, beliren yetişkinlerin üniversite psikolojik danışma merkezlerine başvurma nedenlerinden en önemlilerinden birinin romantik ilişkilerinde yaşadıkları zorluklar olduğu bildirilmektedir (Creasey Kershaw ve Boston 1999). Kimlik keşfinin yaşandığı, ciddi bilişsel, sosyal ve duygusal değişmelerin meydana geldiği beliren yetişkinlik dönemini kapsayan üniversite yıllarında yaşanan romantik ilişkiler, bireyin gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Beliren yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkilerle ilgili yapılan araştırmaların sonuçları (Connolly ve Konarsky 1994; Furjman ve Schaffer 2003), bu dönemde yaşanan romantik ilişkilerin beliren yetişkinlerin yetişkin yaşamına daha iyi uyum sağlamaları için gerekli davranışları geliştirmelerinde çok önemli etkilerinin olduğunu ortaya koymaktadır. Bu denli öneme sahip bir konuda yapılacak çalışmalar alana katkı sağlayabilir. Sonuç olarak; bu çalışmada, romantik yakınlığı başlatma ile kişilik özellikleri, kimlik statüleri ve cinsiyet arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

YÖNTEM

Bu çalışmada, beliren yetişkinlikte romantik yakınlığı başlatma ile kişilik özellikleri, kimlik statüleri ve cinsiyet arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Çalışmada öncelikle, analiz yöntemlerine karar vermek amacıyla kimlik statülerinin cinsiyete dayalı olarak farklılaşp farklılaşmadığına bakılmıştır. Bu bağlamda çalışmalarda gerçekleştirilen bağımsız gruplar için t-testi sonuçlarına göre, kimlik statülerinin cinsiyete dayalı olarak farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır. Bu sonuçtan hareketle, çalışmada romantik yakınlığı başlatma ile cinsiyet arasındaki ilişkiler bağımsız gruplar için t-testi yöntemiyle incelenmiştir. Ayrıca, romantik yakınlığı başlatma ile kişilik özellikleri ve kimlik statüleri arasındaki ilişkiler, basit regresyon analizi yöntemi ile ele alınmıştır.

Araştırmalarda Kullanılan Ölçme Araçları

Çalışmada Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi, Romantik Yakınlığı Başlatma Belirleyicileri Ölçeği ve Benlik Kimliği Statüleri Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeklerin psikometrik özellikleri aşağıda yer almaktadır:

Romantik Yakınlığı Başlatmanın Belirleyicileri Ölçeği: Eryılmaz ve Atak (2007b; 2009) tarafından geliştirilmiştir. Beş boyutlu bir ölçektir. Ölçeğin alt boyutlarının isimleri, Kendilik Bilgisi, Kendilik Algısı, Davranışsal Yakınlık, Duygusal ve Bilişsel Yakınlık ve Romantik Sözeleştirirmediir. Ölçek geliştirme aşamasında, açımlayıcı faktör analizi ile ölçeğin faktör yapısı incelenmiştir. Bu beş boyutlu ölçeğin açıklanan varyansı %61.72 bulunmuştur. Ölçeğin tamamının iç tutarlık değeri, .83; alt ölçeklerin iç tutarlılık değeri, .55 ile .79 arasında değişmektedir. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik değeri, .84 olarak bulunmuştur.

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi, Bacanlı, İlhan ve Aslan (2009) tarafından geliştirilmiştir. Geliştirilen ölçeğin geçerliğini sınamak için faktör analizi ve benzer ölçek geçerliği yöntemlerinden yararlanılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğine ilişkin yapılan faktör analizinde beş farklı kişilik boyutunu ölçebilecek özellikte 40 sıfat çifti belirlenmiştir. Elde edilen boyutlar, beş faktör kişiliğe ait varyansın %52,6'ını açıklamıştır. Geliştirilen ölçeğin dış geçerliğini sınamak için Sosyotropi Ölçeği, Çatışmalara Tepki Ölçeği, Negatif-Pozitif Duygu Ölçeği, Sürekli Kaygı Envanteri kullanılmıştır. Bu karşılaştırmalardan beklenen yönde sonuçlar elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, ölçeğin geçerli olduğunu göstermiştir (Bacanlı, İlhan ve Aslan 2009).

Benlik Kimliği Statüleri Ölçeği (Extended Version of the Objective Measure of Ego Identity Status (EOMEIS)): Araştırmada kimlik statülerini belirlemek amacı ile Benlik Kimliği Statüleri Ölçeği (BKSÖ) kullanılmıştır. BKSÖ, Bennion ve Adams (1986) tarafından geliştirilmiştir. BKSÖ, ergenlerin Marcia (1989) tarafından tanımlanan dört ayrı kimlik statüsünden (başarılı, askıya alınmış-moratoryum, ipotekli ve dağınık) hangisinde bulunduğunu belirlemeye yönelik, 64 maddeden oluşan bir kağıt-kalem ölçeğidir (Benion ve Adams, 1986). Ölçek, Türkçeye Eryüksel ve Varan (1999) tarafından uyarlanmıştır. BKSÖ'nün güvenilirlik ve geçerliği, İzmir ve Hatay illerinde çeşitli ilköğretim, lise ve üniversiteye devam eden toplam 337 kişilik bir örneklemeden elde edilen verilerle incelenmiştir. BKSÖ'nün iç tutarlılık katsayıları, başarılı kimlik statüsü için ,83; ipotekli kimlik statüsü için ,87; askıya alınmış-moratoryum kimlik statüsü için ,83 ve dağınık kimlik statüsü için ,84 olarak bulunmuştur.

Çalışma Grubu

Birinci çalışma, 2009-2010 Eğitim-Öğretim Yılında Ankara Üniversitesi'nde öğrenim gören üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada 19-25 yaşları arasındaki ortalama yaşı 22.6 olan 103 erkek (42.9 %) ve 137 kadın (57

%1) olmak üzere toplam 240 üniversite öğrencisi yer almıştır. Çalışma grubundaki bireylerin 131'i (54.6 %) sayısal ve 109'u (45.4 %) sözel bölüm öğrencisidir. Sınıf düzeyi açısından bakıldığında, çalışma grubunda yer alan kişilerin 93'ü (38.8 %) birinci sınıf; 55'i (22.9 %) ikinci sınıf; 36'sı (15 %) üçüncü sınıf ve 56'sı (23.3 %) dördüncü sınıf öğrencisidir.

Bulgular

Araştırma bulguları, üç ana başlık altında ele alınmıştır. Öncelikle t-testi sonuçlarına, daha sonra korelasyon analizi sonuçlarına ve son olarak da aşamalı regresyon analizi sonuçlarına değinilmiştir.

a. Romantik Yakınlığı Başlatma İle Cinsiyet Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Romantik yakınlığı başlatma konusunda cinsiyete dayalı fark olup olmadığı bağımsız gruplar için t-testi yöntemiyle analiz edilmiştir. Aşağıda tablo-1 de analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo-1. Romantik Yakınlığı Başlatmanın Cinsiyet Açısından Karşılaştırması: Bağımsız Gruplar İçin t- Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	t-değeri	p-değeri
RYBBÖTP**	Erkek	103	50.78	8.46	4.70	.00**
	Kadın	137	45.97	7.32		
Kendilik Algısı	Erkek	103	11.69	2.50	2.24	.52
	Kadın	137	11.33	2.20		
Davranışsal Yakınlık	Erkek	103	12.59	2.48	4.04	.00**
	Kadın	137	11.29	2.44		
Duygusal Bilişsel Yakınlık	Erkek	103	8.41	2.32	3.21	.00**
	Kadın	137	7.44	2.30		
Kendilik Bilgisi	Erkek	103	9.53	1.64	.98	.32
	Kadın	137	9.33	1.47		
Romantik Sözeleştirme	Erkek	103	8.54	2.33	5.72	.00**
	Kadın	137	6.89	2.12		

Not: *p<.0.05; **p<.0.01; **RYBBÖTP: Romantik Yakınlığı Başlatma Belirleyicileri Ölçeği Toplam Puanı

Tablo-1 incelendiğinde t-testi sonuçları görülür. Bu sonuçlara göre, erkeklerin ortalaması ($\bar{X}=50.78$; sd: 8.46), kadınlara göre daha yüksektir ($\bar{X}= 45.97$; sd:7.32). Erkekler, kadınlara oranla romantik yakınlığı daha rahat başlatabilmektedirler ($t=4.70$; $p<.0.01$). Aynı zamanda erkekler, davranışsal yakınlık ($t=4.04$; $p<.0.01$), duygusal ve bilişsel yakınlık ($t=3.21$; $p<.0.01$) ve romantik sözelleştirme ($t=5.72$; $p<.0.01$) boyutlarında kadınlara oranla daha yüksek ortalamaya sahiptirler. Bu ortalama farkları da istatistikî açıdan anlamlı ve önemlidir.

b. Araştırmada Yer Alan Değişkenler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Araştırmada yer alan değişkenlerin aralarındaki ilişkiler, Pearson Korelasyonu yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo-2’de yer almaktadır.

Tablo-2 Araştırmada Yer Alan Değişkenler Arasındaki İlişkileri

Değişkenler	
	Romantik Yakınlığı Başlatma
Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi	
Dışa Dönüklük	.32**
Duygusal Dengesizlik	-.22**
Deneyime Açıklık	.35**
Sorumluluk	.11
Yumuşak Başlılık	.21**
Kimlik Statüleri	
Başarılı	.14*
İpotekli	-.25**
Moratoryum	.03
Dağınmık	-.15*

** $p<.0.01$; * $p<.0.05$

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi’nde dışa dönüklük ($r= .32$; $p<.0.01$), duygusal açıdan dengesizlik ($r= -.22$; $p<.0.01$), ve deneyime açıklık ($r= .35$; $p<.0.01$), ile romantik yakınlığı başlatma arasında düşük düzeyde anlamlı ilişkiler vardır. Bu üç kişilik özelliğine ek olarak yumuşak başlılık kişilik özelliği ($r= .21$; $p<.0.01$) ile romantik yakınlığı başlatma arasında da düşük düzeyde anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Romantik yakınlığı başlatma ile ipotekli kimlik statüsü ($r= -.25$; $p<.0.01$),

dağınık kimlik statüsü ($r = -.15$; $p < .01$) ve başarılı kimlik statüsü ($r = .14$; $p < .01$) arasında da düşük düzeyde anlamlı ilişkiler bulunmaktadır.

c. Basit Regresyon Analizi Sonuçları

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve Kimlik Statüleri ile Romantik yakınlığı başlatma arasındaki ilişkiler, basit regresyon analizi yöntemiyle incelenmiştir. Tablo-4'te regresyon analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo-4 Sıfatlara Dayalı Kişilik Testine ve Kimlik Statüleri Ölçeğine Dayalı Gerçekleştirilen Basit Regresyon Analizi Sonuçları

	İstatistikî Değerler				
	B	SEB	Beta	t-value	p-değeri
DUYGUSAL DENGESİZLİK	-,22	,06	-,20	-3,28	,00
DIŞA DÖNÜKLÜK	,13	,06	,17	2,13	,03
DENEYİME AÇIKLIK	,25	,09	,22	2,62	,00
YUMUŞAK BAŞLILIK	-,05	,06	-,06	-,78	,43
SORUMLULUK	-,03	,07	-,03	-,50	,61
BAŞARILI KİMLİK	,17	,11	,10	1,53	,12
MORATORYUM KİMLİK	,13	,10	,09	1,31	,19
İPOTEKLİ KİMLİK	-,40	,12	-,23	-3,20	,00
KARGAŞALI KİMLİK	-,10	,14	-,05	-,77	,44

Note: ** $p < 0.01$, Not: * $p < 0,05$, DI.: Dışa Dönüklük, DU.: Duygusal Dengesizlik, DE. Deneyime Açıklık, YU: Yumuşak Başlılık, İP: İpotekli Kimlik; BA: Başarılı Kimlik; DA: Dağınık Kimlik

Tablo-4 incelendiğinde, beliren yetişkinler için basit regresyon analizinin sonuçları görülür ($R = .49$; $R^2 = .24$; $F = 8,21$; $p = 0,00$). Değişkenlerin romantik yakınlığı başlatma ile ilişkileri tek tek alındığında, regresyon eşitliğinde en çok ipotekli kimliğin ($\beta = -.23$; $p = ,00$), ikinci olarak deneyime açıklığın ($\beta = .22$; $p = ,00$), üçüncü olarak duygusal denegesizliğin ($\beta = -.20$; $p = ,00$) ve son olarak da dışa dönüklüğün ($\beta = .17$; $p = ,03$) romantik yakınlığı başlatma ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. İlgili değişkenlerden ipotekli kimlik, duygusal denegesizlik olumsuz yönde; dışa dönüklük ve deneyime açıklık olumlu yönde romantik yakınlığı başlatmayla ilişkili bulunmuştur. Bu sonuçlara göre ilgili değişkenler, romantik yakınlığı başlatmadaki varyansın %24'nü açıklamaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada beliren yetişkinlikte romantik yakınlığı başlatma ile kişilik özelliklerinin, kimlik statülerinin ve cinsiyetin ilişkisi incelenmiştir. Yapılan analizlere göre, erkek beliren yetişkinler kadın beliren yetişkinlere göre, romantik yakınlığı başlatma belirleyicilerinden olan davranışsal yakınlığı, romantik sözelleştirmeyi, duygusal ve bilişsel yakınlığı daha çok kullanmaktadırlar. Ayrıca, kadınlara göre erkekler romantik yakınlığı daha rahat başlatmaktadırlar. Bu bulgulara ek olarak, duygusal açıdan dengesizlik, dışa dönüklük ve deneyime açıklık kişilik özellikleri ve ipotekli kimlik statüsüne sahip olma ile romantik yakınlığı başlatma arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu bölümde bulgular, iki başlık altında ele alınıp tartışılmıştır.

a) Romantik Yakınlığı Başlatma ve Cinsiyet Farklılıkları

Cinsiyetin romantik yakınlığı başlatma konusundaki etkisi genel olarak değerlendirildiğinde, bu çalışmanın bulgularının daha önceki çalışmaları doğrular nitelikte olduğu görülmektedir. Daha önceki çalışmalarda da erkeklerin kadınlara göre romantik yakınlığı daha rahat başlattıkları bulunmuştur (Eryılmaz ve Atak, 2007; 2009). Bu konuda erkeklerin kadınlara göre algılanan kontrollerinin daha yüksek olduğu sonucuna da varılmıştır (Eryılmaz, 2004; 2006). Bunlara ek olarak, toplumsal baskınlık kuramının belirttikleri ile de bu çalışmanın sonuçları paralellik göstermiştir (Myers, 1996).

Çalışmada erkeklerin romantik sözelleştirme, davranışsal yakınlık, duygusal ve bilişsel yakınlık gibi belirleyicileri kadınlara göre daha fazla kullanmalarının nedeni, bu belirleyicilerin özelliklerinde, işlevlerinde ve kültürel yapıda aranabilir. Bu üç belirleyiciye ilişkin literatürde bilgiler bulunmaktadır. Örneğin; davranışsal yakınlık, bireylerin yakınlık deneyimlerini tanımlamalarında merkezî bir role sahiptir (Robson ve Robson, 1998) ve bireylerin yakın ilişkilerinin görünümleri hakkında bilgi sunar (Battarbee Baerten ve Lober, 2002). Sözel yakınlık, yakın ilişkide bulunan birey ile bulunmayan bireyi birbirinden ayıran önemli bir faktör olarak görülmektedir. Bireylerin kendilerine ilişkin detayları dile getirmeleri başka bireylerin de kendilerini açmalarına neden olmaktadır. Dolayısıyla sözel yakınlık, onların yalnızlıktan kurtulmalarına aracılık etmektedir (Robson ve Robson, 1998).

Yukarıda değinilen bilgiler ve bulgular, romantik yakınlığı başlatmaya ilişkin olarak erkeklerin daha çok kullandığı belirleyicilerin ilişki başlatmanın somut göstergeleri olduğunu belirtmektedir. Bu somut göstergeleri erkeklerin kadınlara göre fazla kullanmalarının nedeni, Türk kültürü bağlamında ele alınabilir. Dolayısıyla bulgular, kadın ve erkeğin toplumsallaşma biçimleri ve Türk toplumundaki namus kavramı ile açıklanabilir. Türkiye, kızlar ve erkekler için farklı toplumsallaştırma süreçlerinin

olduğu, gelişmekte olan bir ülkedir. Türkiye’de erkeklere göre kızlar daha çok evde zaman geçirmekte, evle ilgili sorumluluklar almakta, kızlardan geleneksel annelik rollerine uyması beklenmektedir. Daha fazla bağımlı olmaları da istenmektedir. Ana babalar kızlara karşı daha korumacı davranmaktadırlar (Güneri, Sümer ve Yıldırım, 1999). Öte yandan, erkekler daha özgür olmaya cesaretlendirilmektedirler. Toplumda daha bağımsız, daha saldırgan olmalarına ve daha çok dışarıda zaman geçirmelerine izin verilmektedir (Güneri, Sümer ve Yıldırım, 1999; Eryılmaz ve Atak, 2007a). Bu farklı toplumsallaştırma biçiminin etkisi, bireylerin romantik ilişkilerini yapılandırma süreçlerine de yansımaktadır diye düşünülebilir. Toplumdaki namusa ilişkin değer yargıları da göz önünde bulundurulduğunda, Türk kültüründe, romantik yakınlığın başlatılması erkekten beklenir. Bu bir erkeklik görevi, hatta sorumluluğu olarak algılanmaktadır. Bu doğrultuda Türkiye’de namuslu kadın, her ne olursa olsun romantik yakınlığı başlatmayan kadındır. Tüm bu nedenlerden dolayı, kadınlar romantik yakınlığı başlatmayı isteseler bile somut göstergelerle ilişkiyi başlatmayı erkeklere bırakmış olabilirler. Zira kendilik algısı ve kendilik bilgisi belirleyicilerini kullanma açısından cinsiyete dayalı bir fark olmaması da yukarıda ele alınan düşünceyi desteklemektedir. Çünkü kendilik bilgisi ve kendilik algısı romantik yakınlığı başlatmada somut göstergeler olmayıp kişilerin kendilerine ilişkin algılarını, bilgilerini içermektedir ve kültür temellidir (Eryılmaz ve Atak, 2009).

b) Kişilik Özellikleri, Kimlik Statüleri ve Romantik Yakınlığı Başlatma

Bu çalışmada, romantik yakınlığı başlatma ile ilgili olarak üç önemli kişilik özelliği ilişkili bulunmuştur: Duygusal açıdan dengesizlik, dışa dönüklük ve deneyime açıklık. Ayrıca, ipotekli kimlik statüsünün romantik yakınlığı başlatma ile olumsuz yönde ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Literatürde romantik yakınlığı başlatma ve kişilik özelliklerini birlikte ele alan çalışmaların olmadığı görülür. Buna karşın ilişkinin ilerleyen süreçlerine yönelik çalışmalar bulunmaktadır. Yapılan çalışmalara baktığımızda, ilişki doyumu ve dışa dönüklük arasında pozitif yönde anlamlı ilişkilerin olduğu çalışmalar bulunmaktadır (Karney ve Bradbury, 1995; Kwan, Bond ve Singelis, 1999; White, Hendrick ve Hendrick, 2004). Bu çalışmalarda ilişkinin ilerleyen süreçlerinde dışa dönüklüğün etkisi ele alınmıştır. Bu çalışmada ise ilişki başlatma konusundaki etkisi incelenmiştir. Diğer çalışmalarda olduğu gibi, romantik yakınlığı başlatmada da dışa dönüklük kişilik özelliği önemli bir faktör olarak görülmektedir. Bu önemin altında dışa dönüklüklerin ödüle duyarlılıkları yatabilir. Olumlu toplumsal ilişkiler aracılığı ile kendi benliğini ortaya koyma, tanınma ve ait olma gereksinimlerine yanıt arama, dışa dönükler için ödüller olmaktadır (McCrea ve Costa, 1999). Dışa dönük bireylerin bu ödülleri elde etmeleri için önemli bir araca gereksinimleri vardır. Bu araç da, romantik ilişki olabilir. Romantik ilişkiler aracılığı ile

insanlarla olumlu ilişkiler geliştirmek, dışa dönükler için gerekli olan ödülleri toplamaya neden olabilir.

Literatürdeki çalışmalara bakıldığında, ilişki doyumu ile deneyime açıklık arasında negatif yönde anlamlı ilişkilerin olduğu çalışmalar bulunmaktadır (Karney ve Bradbury, 1995; Kwan, Bond ve Singelis 1997; White, Hendrick ve Hendrick, 2004). Bu çalışmalarda ilişkinin ilerleyen süreçlerinde deneyime açıklığın etkisi ele alınmıştır. Bu çalışmada ise ilişki başlatma konusundaki etkisi incelenmiştir. Diğer çalışmalarda olduğu gibi, romantik yakınlığı başlatmada deneyime açıklık kişilik özelliği önemli bir faktör olarak görünmektedir. Fakat bu önem, ilişkinin ilerleyen sürecindeki yapının tam tersidir. İlişkinin ilerleyen sürecinde olumsuz etkiye sahipken ilişkinin başlangıcında olumlu bir etkiye sahip olması, çok ilginç ve önemli bir bulgudur. Bu bulgu, romantik ilişkinin doğası ile açıklanabilir. Sternberg'e (1987; 1999) göre, yakın ilişkilerde yakınlık, tutku ve bağlanma olmak üzere üç önemli öge vardır. Deneyime açıklık kişilik özelliği, ilişkinin başlangıcında bağlanma için atılacak temel adım iken ilişkinin ilerleyen aşamasında yeni sulara yelken açmak anlamına geleceği için bağlanmaya bir tehdit olarak görünmektedir. Tüm bunlardan dolayı ilişki başlatma ile olumlu; fakat ilişki doyumu ile olumsuz ilişkiler vermektedir. Bir başka açıdan bakıldığında, beliren yetişkinler için kimlik keşfi çok önemli bir gelişimsel görevdir (Arnet, 2000). Bu gelişim görevini başarılı bir şekilde gerçekleştirmek için beliren yetişkinlerin önemli bir araca gereksinimleri vardır. Bu araç da deneyime açıklık kişilik özelliği olmaktadır. Kimlik keşfi, beliren yetişkinleri aşk alanında yeni deneyimler yaşamaya itmektir. Eğer yeni ilişkileri deneyimlerlerse, onların gelişimsel ihtiyaçları doyurulmuş olacaktır. Bu durumun sonucunda da kimlik keşfini tamamlayarak mutlu olacaklardır.

Yine çalışmalara bakıldığında, ilişki doyumu ve duygusal dengesizlik arasında negatif yönde anlamlı ilişkilerin olduğu çalışmalar bulunmaktadır (Karney ve Bradbury, 1995; Kwan Bond ve Singelis, 1999; White, Hendrick ve Hendrick, 2004). Bu çalışmalarda ilişkinin ilerleyen süreçlerinde duygusal dengesizliğin etkisi ele alınmıştır. Bu çalışmada ise, ilişki başlatma konusundaki etkisi incelenmiştir. Diğer çalışmalarda olduğu gibi, romantik yakınlığı başlatmada duygusal dengesizlik kişilik özelliği önemli bir faktör olarak görülmektedir. Hem ilişkinin başlatılmasında hem de ilişkinin sürdürülmesinde duygusal dengesizlik, ilişkiyi baltalayan bir faktör olarak görünmektedir.

Bu çalışmada, ipotekli kimlik statusüne sahip olmak ile romantik yakınlığı başlatma arasında negatif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Öte yandan, başarılı kimlik statusüne sahip olmak ile romantik yakınlığı başlatma arasında anlamlı ilişkiler bulunmamıştır. Bu bulgu, literatürdeki bilgilerle tutarlı değildir. Literatürde başarılı kimlik statusüne sahip olmanın ilişki yürütmede başarılı olmak anlamına geldiği

belirtilmektedir (Adams ve Archer, 1994; Bartle-Haring ve Strimple, 1996; Craig-Bray, Adams ve Dobson, 1988; Lacombe ve Gay, 1998). Bu çalışma, başarılı kimlik statüsüne sahip olmanın en azından ilişkiyi başlatabilmeyi garanti etmediğini ortaya koymaktadır. Bir başka deyişle, başarılı kimlik statüsüne sahip olmak, ilişki başlatmaya olumlu katkıda bulunmasa da en azından olumsuz etkide de bulunmamaktadır. Bu sonuç, çalışmanın ilginç bir bulgusudur. Oysaki literatürde pek çok faktörle başarılı kimlik arasında ilişkilerin kurulduğu görülür. Bu sonuç, romantik ilişkilerdeki karşılıklılık boyutuyla açıklanabilir. Moss ve Schwebel'e (1995) göre, romantik ilişkilerde karşılıklılık önemli bir faktördür. Romantik ilişki, bireyin sadece kendisinin istek ve beklentilerinin karşılandığı bir ilişki değildir. Böyle bir ilişkide kişilerin başarılı bir kimlikle kendilerini net bir şekilde ortaya koymaları, ilişkideki karşılıklılık boyutundan dolayı önemli görünmemiş olabilir.

Literatür incelendiğinde, başarılı kimlik statüsüne sahip olanlara oranla ipotekli kimlik statüsüne sahip olanların daha az yakınlık yaşadıkları bulunmuştur (Orlofsky, 1976; Marcia, 2002). Bu çalışmada, ipotekli kimlik statüsüne sahip olmak ile romantik yakınlığı başlatma arasında negatif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Bu çalışma da, anılan bulguları doğrulamaktadır. Tüm bunlara ek olarak, ipotekli kimlik statüsünün romantik yakınlığı başlatma ile olumsuz yönde ilişkili olmasında, ipotekli kimlik statüsünün gelişimi ve yapısı yatabilir. Çünkü ipotekli kimlik statüsünün gelişimine bakıldığında, ipotekli çocuk yetiştiren ailelerin çocuklara sorumluluklar yükledikleri sonucuna varılmıştır. Ayrıca duygusal açıdan kendilerini ifade etmelerine izin verilmediği bulunmuştur. Böyle bir yapıda gelişen bireylerden aile değerlerine uymaları beklenmektedir (Marcia, 2002). Bu açıklamalar, duygusal olarak kendini ifade etme olanağına sahip olmayan ve kalıp yargılarla hareket eden ipotekli kimlik statüsüne sahip beliren yetişkinlerin romantik yakınlığı başlatmalarının kolay olmayacağını göstermektedir. Bir başka açıdan bakıldığında, ipotekli kimlik statüsünde, deneme olmaksızın anne-babanın değerleri içselleştirilmektedir. Bu içselleştirilen değerlerin belli bir odağın dışında romantik ilişkilere yönelmeye engel olduğu söylenebilir. Bu nedenle, kendi başına denemelerde bulunamama ve bu noktada ipotekli olma, kendi istediği kişilerle romantik yakınlığı başlatmaya engel olabilir. Sonuç olarak bu konuda, ilişki başlatma ve ilişki sürdürme ile birlikte çalışmaların yürütülmesi, daha detaylı bilgilerin ortaya çıkmasına olanak sağlayabilir. Bu konunun ilerleyen süreçlerde araştırılması, literatüre katkı sağlayabilir.

Sonuç olarak, romantik yakınlık ilişkilerinde kişilik özellikleri önemli birer faktördür. Romantik yakınlığı başlatma ile duygusal dengesizlik, dışa dönüklük ve deneyime açıklık kişilik özellikleri ilişkilidir. Türk toplumunda erkek olmak, romantik yakınlığı başlatmada bir avantaj olarak görünmektedir. Benzer çalışmaların kültürlerarası bağlamda yürütülmesi literatüre katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Adams, GR & Archer ,SL (1994). Identity: A precursor to intimacy. In Archer (Eds.), Interventions for adolescent identity development (pp. 193-213). London: Sage Publications.
- Arnett, JJ (1994). Sensation seeking: A new conceptualization and a new scale. *Personality and Individual Differences*, 16, 289-296.
- Arnett ,JJ (1997). Young people's conceptions of the transition to adulthood. *Youth and Society*, 29, 1-23.
- Arnett, JJ (1998). Learning to stand alone: The contemporary American transition to adulthood in cultural and historical context. *Human Development*, 41, 295-315.
- Arnett, JJ (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55, 469-480.
- Arnett, JJ (2003). Conceptions of the transition to adulthood among emerging adults in American ethnic groups. pp. 63-75 in *Exploring Cultural Conceptions of the Transition to Adulthood (New Directions for Child and Adolescent Development, volume 100)*, edited by JJ. Arnett & N. Galambos. New York: Wiley Periodicals, Inc. 24.
- Arnett ,JJ (2004). *Emerging Adulthood*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Atak,H (2005). Beliren yetişkinlik: Yeni bir yaşam döneminin Türkiye'de incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Atak,H (2006). Türkiye'de yetişkinlik ölçütleri: Dengeye ulaşma mı, sınırlandırılmışlık mı?, XIV. Ulusal Psikoloji Kongresi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 6-8 Eylül.
- Atak, H,& Çok F (2007). Emerging adulthood and perceived adulthood in Turkey, 3rd Conference on Emerging Adulthood, Tucson, AZ, USA, 15-16 February.
- Bacanlı H, İlhan T& Aslan S (2009). Beş Faktör Kuramına Dayalı Bir Kişilik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDTK). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7 (2), 261-279.
- Bartle-Haring, S.& Strimple RE (1996). Association of identity and intimacy: An exploration of gender and sex-role orientation. *Psychological Reports*, 79, 1255-1264.
- Battarbee, K , Baerten N, & Loeber S (2002) Pools and Satellites Intimacy in the City. *Proceedings of DIS 2002, ACM*, 237-245.
- Bennion, LD & Adams GR (1986) A revision of the extended version of the objective measure of ego identity status; an identity instrument for use with late adolescents. *J Adolescent Research* 1:183-198.
- Casper ,LM,& Bianchi SM (2002). *Continuity and Change in the American Family*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Connolly, J, &Konarsky R (1994). Peer self-concept in adolescence: Analysis of factor structure and of associations with peer experience. *Journal of Research in Adolescence*, 4, 385-403.

- Craig-Bray, L, Adams GR, & Dobson WR (1988). Identity formation and social relations during late adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 17(2), 173-187.
- Creasey G, Kershaw K, & Boston A (1999). Conflict management with friends and romantic partners: The role of attachment and negative mood regulation expectancies. *Journal of Youth and Adolescence*, 28, 523-543.
- Erikson, EH (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York: Norton.
- Eryılmaz, A (2004). Ergenlik ve genç yetişkinlik döneminde romantik yakınlığı başlatmada algılanan kontrol. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Eryılmaz, A (2006). Perceived control to start romantic intimacy at adolescence and young adulthood periods. paper presented at the Xth Conference of European Association for Research on Adolescence, Antalya, Turkey, May 2-6.
- Eryılmaz ,A, & Atak H (2007a). Kız ergenlerin bakış açısıyla kadınlık ve erkeklik toplumsal cinsiyet kalıp yargıları: "Ah! Bir de özgür olsam". 1. Psikoloji Lisansüstü Öğrencileri Kongresi, İzmir Ekonomi Üniversitesi, İzmir, Türkiye, 21-24 Haziran.
- Eryılmaz, A, & Atak H (2007b). Hazır ya da değilim: Beliren yetişkinlik (emerging adulthood) döneminde romantik yakınlığı başlatmanın belirleyicileri. 1. Psikoloji Lisansüstü Öğrencileri Kongresi Tam Metin Bildiri Kitabı, İzmir Ekonomi Üniversitesi, İzmir, Türkiye, 21-24 Haziran.
- Eryılmaz ,A, & Atak H (2009). Ready or not? Markers of starting romantic intimacy at emerging adulthood: Turkish experience. *International Journal of Social Science*, 4 (1), 31-38.
- Eryılmaz, A, & İlhan T (2009). Aşk deneyimlerinin kapısı olarak beliren yetişkinlikte romantik yakınlığı başlatma. 10. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Çukurova Üniversitesi, Adana, Türkiye, 21-24 Ekim.
- Eryüksel ,GN, & Varan A (1999) Benlik Kimliği Statülerinin Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Makale.
- Evinc, S. G. (2004). Maternal personality characteristics, affective state, and psychopathology in relation to children's attention deficit and hyperactivity disorder as-nd comorbid symptoms. Unpublished Master Thesis, METU, Ankara.
- Furjman, W, Schaffer, L (2003). The role of romantic relationships in adolescent development. In P. Florsheim (Ed.), *Adolescent romantic relations and sexual behavior: Theory, research, and practical implications*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Güneri, O, Sumer, Z, Yıldırım ,A (1999). Sources of self-identity among Turkish adolescents. *Adolescence*. 34, 135, 535-546.
- Hatfield , E (1988). Passionate and companionate love. In R. J. Sternberg., & M. L. Barnes (Eds.), *The psychology of love* (p.191-213). New Haven and London: Yale University Press.

- John , OP, Srivastava S (1999). The Big Five trait taxonomy: History, measurement, and theoretical perspectives. In L. A. Pervin & O. P. John (Eds.), *Handbook of personality: Theory and research* (2nd ed., pp.102–138). New York: Guilford Press.
- Karney, BR,& Bradbury TN(1995). The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, method, and research. *Psychological Bulletin*, 118, 3–34.
- Kwan, VSY, Bond MH, & Singelis TM (1997). Pan cultural explanations for life satisfaction: Adding relationship harmony to self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73,1038–1051.
- Lacombe, AC, & Gay J (1998). The role of gender in adolescent identity and intimacy decisions. *Journal of Youth and Adolescence*, 27(6), 795-802.
- Marcia, J (1989). Identity and intervention. *J Adolescence*, 12:401-410.
- Marcia ,J (1994). The emprical study of ego identity. *Identity and Development: On Interdisciplinary approach içinde*, HA Bosma (Ed), Couf, Thousand Oaks, s:67-80.
- Marcia, J (2002). Adolescence, identity, and the Bernardone family. *Identity: An International. J Theory and Research*. 2(3):199-209.
- McCrae, RR,& Costa PT (1999). A Five-Factor theory of personality. In L. A. Pervin O P. John (Eds.), *Handbook of personality: Theory and research* (2nd ed., pp. 139–153). New York: Guilford.
- McCrae , RR,& Costa PT (2003). *Personality İn Adulthood*. New York: The Guilford Press.
- Moss, MF, &Schwebel AI (1993). Marriage and romantic relationships: defining intimacy in romantic relationships. *Family Relations*, 42, 7-31.
- Myers, DG (1996). *Social psychology. USA: The McGraw-Hill Companies*.
- Orlofsky, J (1976). Intimacy status: Relationship to interpersonal perception. *Journal of Adolescence*, 5, 73-88.
- Robson, D, &Robson M (1998) *Intimacy and Computer Communication*. *British Journal of Guidance and Counselling*, 26(1):33-42
- Prager, KJ (1995). *The psychology of intimacy*. New York: The Guilford Press.
- Sternberg , RJ (1986). Triangulating love. *Psychological Rewiev*, 93, 119-135.
- Sternberg, RJ (1988). A triangular theory of love. In R.J. Sternberg., & M.L. Barnes (Eds.), *The psychology of love* (P.68-99). New Haven and London: Yale University Press.
- Sternberg, RJ (1999). *Cupid’s arrow: the course of love through time*. UK: Cambridge University Press.
- White, JK, Hendrick SS, & Hendrick C (2004). Big five personality variables and relationship constructs. *Personality and Individual Differences*, 37, 1519–1530.